

Ústavný súd Slovenskej republiky

STANOVISKO

k implementácii rozsudkov

Európskeho súdu pre ľudské práva

prijaté Európskou komisiou pre demokraciu prostredníctvom práva
(Benátska komisia) na jej 53. plenárnom zasadnutí
(Benátky 13. – 14. december 2002)

na základe komentárov

p. Jana HELGESENA (Nórsko)
p. Giorgia MALINVERNIHO (Švajčiarsko)
p. Franza MATSCHERA (Rakúsko)
p. Pietera van DIJKA (Holandsko)

predkladá:

JUDr. Ivetta Macejková, PhD.

predsedníčka Ústavného súdu Slovenskej republiky, členka Benátskej komisie

Z ANGLICKÉHO ORIGINÁLU:

OPINION ON THE IMPLEMENTATION OF THE JUDGMENTS OF THE EUROPEAN COURT
OF HUMAN RIGHTS

Preklad a korektúra:

JUDr. Erika Vadászová, hlavný radca Ústavného súdu Slovenskej republiky

Mgr. Anna Göblová, hlavný radca Ústavného súdu Slovenskej republiky

Úvod

1. Listom z 24. apríla 2002 požiadal predseda Výboru pre právne záležitosti a ľudské práva Parlamentného zhromaždenia Rady Európy (ďalej len „Výbor“) p. Eduard Lintner v mene Výboru o stanovisko Komisie k obsahu Odporúčania 1477(2000) Parlamentného zhromaždenia o výkone rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva ohľadom odpovede na toto odporúčanie poskytnutej Výborom ministrov.
2. Následne bola za účelom preštudovania tejto otázky v rámci Komisie zostavená pracovná skupina zložená z p. Jana Helgesena, Giorgia Malinverniho, Franza Matschera a Pietera van Dijka.
3. Pracovná skupina sa stretla 4. júla 2002 a 17. októbra 2002 v Benátkach a následne 29. novembra 2002 v Paríži; skupina pripravila nasledujúce stanovisko, ktoré bolo prijaté Benátskou komisiou na jej 53. plenárnom zasadnutí (Benátky 13. – 14. december 2002).

A. Základné informácie

4. Po zistení, že implementácia¹ niektorých rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „Súd“) spôsobovala významné problémy „*ohrozujúce výsledky toho, čo bolo za posledných päťdesiat rokov aplikácie dohovoru dosiahnuté*“, sa Parlamentné zhromaždenie Rady Európy rozhodlo bližšie zaoberať touto problematikou a svojmu Výboru zverilo úlohu určiť príčiny nevykonávania rozsudkov a navrhnúť opatrenia na odstránenie tohto problému.
5. Dňa 7. januára 2000 vydal Výbor predbežnú správu, v ktorej určil sedem dôvodov nevykonávania rozsudkov: politické dôvody, dôvody spojené s rozsahom potrebných reforiem, dôvody späté s vnútroštátnymi legislatívnymi postupmi, rozpočtové dôvody, dôvody späté s verejnou mienkou, kauzistické alebo nejasné rozsudky Súdu a dôvody spojené so zasahovaním do úloh iných inštitúcií. Výbor hodnotil možné riešenia nielen na vnútroštátnej úrovni, ale aj na úrovni Rady Európy. Podľa neho na vnútroštátnej úrovni by zákonodarcovia mali zabezpečiť vhodné postupy na overenie toho, či nová legislatíva, ktorá by mohla zasahovať do ľudských práv a základných slobôd, je v súlade s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“), zatiaľ čo vlády by mali prijať potrebné opatrenia na čo najrýchlejší výkon rozsudkov Súdu; na uľahčenie ich úloh by mali byť rozsudky Súdu k dispozícii v príslušných národných jazykoch. Na úrovni Rady Európy Výbor uvažoval *inter alia* o možnosti zmeny dohovoru tak, že by Výboru ministrov bola zverená právomoc požadovať od Súdu výklad niektorých jeho rozsudkov a objasnenie opatrení potrebných na ich výkon.
6. Pán Luzius Wildhaber, predseda Súdu, listom z 28. marca 2000 adresovaným predsedovi Výboru poukázal na to, že princíp subsidiarity, ktorý je vyjadrený v dohovore, ako aj deklaratórny charakter rozhodnutí Súdu mu bránia určovať členským štátom, aké opatrenia majú prijať na konanie v súlade s rozsudkom. Tiež uviedol, že rovnaký princíp znemožňuje Výboru ministrov požadovať od Súdu interpretačné kritériá v prípade opatrení potrebných na dosiahnutie súladu s rozsudkom.
7. Na žiadosť Výboru Komisia na svojom 42. plenárnom zasadnutí (Benátky 31. marec – 1. apríl 2000) schválila svoje komentáre k predbežnej správe Parlamentného zhromaždenia

---

¹ Komisia uprednostňuje používanie širšieho pojmu „implementácia“ pred pojmom „výkon“ rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva.

(pozri CDL (2000) 16). Komisia zdôraznila úlohu monitorovania, ktorú by Parlamentné zhromaždenie mohlo v kontexte implementácie vo vzťahu k monitorovaniu vykonávanému Výborom ministrov zohrávať. Ďalej zdôraznila dôležitosť „odporúčajúcej úlohy“, ktorú Súd môže zohrávať pri formulácii svojich rozsudkov, čo nepovažuje za rozporné s deklaratórnym charakterom týchto rozsudkov. Takáto odporúčacia úloha by si nevyžadovala výslovný právny základ v dohovore. Tam, kde je to potrebné, by Súd mal tiež uviesť, že predchádzajúci rozsudok nebol, či už úplne alebo sčasti, zainteresovaným štátom vykonaný. Komisia taktiež zdôraznila, že národné orgány by mali byť vyzvané, aby pre svoje vnútroštátne orgány a súdy zabezpečili riadnu dostupnosť judikatúry Súdu v národnom jazyku a prehĺbenie znalostí v oblasti dohovoru a mechanizmu jeho ochrany v rámci vysokoškolského vzdelávania a ďalšieho vzdelávania. Avšak Komisia zdôraznila, že týmto orgánom by mala pomáhať predovšetkým Rada Európy prostredníctvom programov zameraných na odbornú pomoc a školenia.

8. Dňa 12. júla 2000 vydal Výbor svoju konečnú správu o problematike výkonu, v ktorej bolo okrem možných riešení uvedených v predbežnej správe uvedené, že by malo dôjsť k zavedeniu systému „*astreintes*“ (denných pokút za oneskorenia pri výkone zákonných povinností), na základe ktorého by Výbor ministrov mohol po formálnom upozornení rozhodnúť o uložení „*astreintes*“ štátom, ktoré opakovane odmietajú vykonať rozsudok Súdu.

9. Dňa 28. septembra 2000 prijalo Parlamentné zhromaždenie Rezolúciu 1226(2000) o „výkone rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva“, v ktorej zdôraznilo, že zodpovednosť za problémy súvisiace s výkonom rozsudkov Súdu nesú predovšetkým štáty, avšak bolo tiež prizvukované, že sčasti aj Súd, keďže jeho rozsudky boli občas nedostatočne jasné, ako aj Výbor ministrov, „ktorý... nevyvíjal dostatočný nátlak pri kontrole výkonu rozsudkov“. Zhromaždenie predložilo niekoľko návrhov adresovaných národným orgánom, Súdu a Výboru ministrov umožňujúcich im riešiť problémy vyplývajúce z nevykonania rozsudkov Súdu. Čo sa týka Súdu, ten by predovšetkým mal:

- i. zabezpečiť, aby jeho rozsudky boli jasné a judikatúra koherentná;
- ii. vo svojich rozsudkoch pre zainteresované národné orgány uviesť, ako by mali vykonať rozsudok tak, aby konali v súlade s rozhodnutiami Súdu, a prijať požadované individuálne a všeobecné opatrenia;
- iii. častejšie v rozsudku uviesť, či predchádzajúci rozsudok zainteresovaný štát nevykonal vôbec alebo ho nevykonal včas.

10. V rovnaký deň prijalo Odporúčanie 1477(2000) o „výkone rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva“, ktorým vyzvalo Výbor ministrov, aby:

- i. zmenil dohovor tak, aby Výboru ministrov zveril právomoc požiadať Súd o objasnenie výkladu svojich rozsudkov v prípadoch, v ktorých výkon vedie k odôvodneným pochybnostiam a závažným problémom týkajúcim sa správneho spôsobu implementácie;
- ii. zmenil dohovor tak, aby bol zavedený systém pokút (denných pokút za oneskorenie pri výkone zákonnej povinnosti), ktoré by boli udeľované štátom opakovane nevykonávajúcim rozsudky Súdu;
- iii. požiadal vlády Vysokých zmluvných strán, aby viac využívali právo zasahovať do vecí, ktoré sú rozhodované pred Súdom, aby sa zvýšil *erga omnes* význam rozhodnutí Súdu;
- iv. pri výkone svojich úloh v zmysle čl. 46 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

- a) zaujal prísnejší postoj k členským štátom, ktoré nesplnia povinnosť vykonať rozsudky Súdu;
- b) zabezpečil, aby prijaté opatrenia predstavovali účinné prostriedky prevencie pred ďalším porušovaním,
- c) informoval Parlamentné zhromaždenie o postupe pri výkone rozsudkov, a to najmä systematickejšim vyžívaním predbežných uznesení, ktoré zavádzajú časový harmonogram pre vykonanie plánovaných reforiem;
- d) zadával generálnemu tajomníkovi pokyny za účelom posilnenia a vylepšenia programov odbornej podpory;
- e) požiadal členské štáty o poskytnutie pomoci osobám alebo organizáciám, ktoré prispievajú k rozširovaniu informácií a školeniu sudcov a právnikov.

11. Výbor ministrov na základe Odporúčania 1477(2000) poveril Kontrolný výbor pre ľudské práva (CDDH) úlohou podať svoje stanovisko k danej veci. Po predložení predbežného stanoviska CDDH sa k uvedenej záležitosti 26. – 28. septembra 2001 vyjadril Výbor expertov na zlepšenie postupov pri ochrane ľudských práv (DH-PR).² CDDH následne 6. – 9. novembra 2001 prijal svoje záverečné stanovisko k Odporúčaniu 1477(2000).³ Vyjadril pochybnosti o efektívnosti možného systému „*astreintes*“ najmä v tých prípadoch, v ktorých je neimplementácia dôsledkom iných dôvodov než tých, ktoré vyplývajú z jasnej vôle štátu neimplementovať rozsudky Súdu. CDDH podal svoje stanovisko k možnosti zverenia právomoci Výboru ministrov požadovať od Súdu objasňujúci výklad vo veciach, v ktorých výkon rozsudkov spôsobuje problémy, a odvoláva sa na kritické stanovisko vyjadrené k danej veci predsedom Súdu v jeho liste z 28. marca 2000 (pozri bod 6 vyššie) a DH-PR. Vzhľadom na žiadosť adresovanú Vysokým zmluvným stranám, aby viac využívali svoje právo zasiahnuť vo veciach rozhodovaných pred Súdom za účelom zvýšenia *erga omnes* významu rozhodnutí Súdu, CDDH pripomenul, že rozsudky Súdu mali vždy takýto význam, keďže v kontrolnom systéme ustanovenom dohovorom je uvedené, že akýkoľvek zmluvný štát, nezávisle od toho, či je alebo nie je súčasťou sporu, by mal preskúmať a aplikovať každý rozsudok, aby zabezpečil súlad právnych predpisov a praxe s dohovorom. CDDH navyše zdôraznil, že takéto zásahy by mohli spôsobiť riziko predlžovania postupov pred Súdom. CDDH súhlasil s požiadavkou Parlamentného zhromaždenia, aby bol Výbor ministrov prísnejší voči štátom, ktoré nesplnia povinnosť vykonať rozsudky Súdu, a vyzval Výbor ministrov na prípravu série reakcií v prípade zdlhavosti alebo nedbalosti pri vykonávaní rozsudkov, ako aj objektívnych kritérií na identifikovanie týchto prípadov.

12. Dňa 9. januára 2002 Výbor ministrov prijal svoje stanovisko k Odporúčaniu 1477(2000),⁴ v ktorom sa úplne stotožnil s postojmi vyjadrenými CDDH v jeho konečnom stanovisku.

13. Dňa 22. januára 2002 Parlamentné zhromaždenie prijalo uznesenie 1268(2002) o implementácii rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva. Prijalo taktiež Odporúčanie 1546 (2002) o „implementácii rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva,“ prostredníctvom ktorého zopakovalo svoju žiadosť adresovanú Výboru ministrov. Výbor ministrov sa vyjadril k odporúčaniu 6. februára 2002⁵ odvolávajúc sa na svoje vyjadrenie z 9. januára.

² Pozri DH-PR (2001) 10.

³ Pozri CDDH (2001) 35, príloha IV.

⁴ Pozri PACE, dok. 9311.

⁵ Pozri PACE dok. 9375.

14. Medzitým Výbor ministrov 7. februára 2001 zriadil hodnotiacu skupinu zloženú z predsedu Súdu p. Wildhabera, zástupcu generálneho tajomníka p. Hans-Christiana Krügera a veľvyslanca Justina Harmana, ktorej úlohou bolo predkladať návrhy opatrení na zabezpečenie nepretržitej efektívnosti výkonu rozsudkov Súdu. Hodnotiaca skupina sa vo svojej správe z 27. septembra 2001⁶ vyjadrila *inter alia* k problematike výkonu rozsudkov Súdu vo vzťahu k „opakovaným“ sťažnostiam, t. j. tým sťažnostiam, ktoré „nikdy nemuseli uzrieť svetlo sveta, ak by boli prijaté všeobecné opatrenia na zabránenie ďalším porušeniam alebo ak by boli tieto opatrenia okamžite prijaté zainteresovaným štátom“. Hodnotiaca skupina sa domnievala, že myšlienka zverenia oprávnenia Výboru ministrov požiadať Súd o výklad rozsudku v prípadoch, v ktorých vznikajú problémy jeho výkonu, „by mohla viesť k zmiešaniu povinností Súdu a Výboru ministrov ustanovených im v dohovore a Súd by postavila do pozície mimo rozsah svojich kompetencií“. Čo sa týka možnosti ukladania *astreintes*, uvažoval nad tým, ako by mohli byť takéto sankcie vypočítané s ohľadom na to, že implementácia všeobecných opatrení často vyžaduje „zdĺhavý legislatívny proces, ktorý môže byť prerušený vonkajšími udalosťami, akými sú voľby, zmeny vlády a nedostatok času počas parlamentných zasadnutí“. Čo sa týka návrhu, že Súd by vo svojich rozsudkoch mal precíznejším spôsobom uviesť opatrenia, ktoré má žalovaný štát prijať, ten je podľa stanoviska Súdu v rozpore s myšlienkou, ktorá je často vyjadrená v jeho judikatúre a ktorá spočíva v tom, že štát má lepšiu možnosť zváženia týchto opatrení a z toho dôvodu by mal mať možnosť ich slobodného výberu za podmienky, že sú v úplnej zhode so závermi Súdu a vždy pod kontrolou Výboru ministrov. Hodnotiaca skupina však uviedla, že nedávna prax Súdu spočíva v určovaní (v zmysle čl. 41 dohovoru) opatrení, ktoré by viedli k *restitutio in integrum*; a dodala, že ďalší vývoj tejto praxe by v niektorých prípadoch bol v kontexte výkonu rozsudkov prospešný.

15. Na 810. zasadnutí, ktoré sa uskutočnilo 8. – 9. októbra 2002, zástupcovia ministrov v zmysle rozsudku Súdu Loizidou proti Turecku poverili Sekretariát, aby „pripravil štúdiu o možných príčinách pomalého priebehu alebo zanedbania výkonu rozsudkov Súdu, alebo dokonca ich nevykonania“.

16. Dňa 8. novembra 2001 Výbor ministrov vydal Vyhlásenie „o ochrane ľudských práv v Európe – garancia dlhodobej efektivity výkonu rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva“, ktorým zástupcov ministrov poveril, aby sa urgentne zaoberali úvahami o všetkých odporúčaníach obsiahnutých v správe hodnotiacej skupiny týkajúcej sa najmä „použitia všetkých prostriedkov, ktoré majú k dispozícii na zabezpečenie rýchleho a efektívneho výkonu rozsudkov Súdu vrátane rozsudkov týkajúcich sa vecí, pri ktorých je predpoklad opakovaných sťažností“. Výbor ministrov na 111. zasadnutí 7. novembra 2002 vydal vyhlásenie týkajúce sa „Súdu pre ľudské práva pre Európu“, v ktorom *inter alia* poveril zástupcov ministrov, aby CDDH zverili upravený rozsah pôsobnosti v oblasti výkonu rozsudkov, a to najneskôr do 17. apríla 2003, na základe priorít určených v predbežnej správe okrem iného aj v oblasti zlepšenia a rýchlejšieho výkonu rozsudkov Súdu.

B. Analýza problémov vyskytujúcich sa počas kontroly implementácie rozsudkov Súdu

17. Kvantitatívne vyhodnotenie prípadov nezosúladenia sa s rozsudkom Súdu predstavuje veľmi zložitú úlohu. Toto hodnotenie je nevyhnutne ovplyvňované rozmanitosťou a povahou problémov pri zabezpečovaní výkonu a implementácie rozsudkov Súdu. Ak medzi vynesením

---

⁶ Pozri HS Súd (2001) 1 z 27. septembra 2001.

rozsudku a jeho výkonom⁷ uplynie dlhé časové obdobie, počas ktorého budú napríklad vykonané určité legislatívne zmeny, môže to byť na jednej strane ospravedlňované nekontrolovateľnou povahou demokratických procesov a na druhej strane kritizované ako nedostatok jasnej politickej vôle prijať nevyhnutné opatrenia na rešpektovanie rozsudku. Konania pred Výborom ministrom boli až donedávna neverejné.

18. Výbor pre právne záležitosti a ľudské práva Parlamentného zhromaždenia vykonal analýzu problémov, s ktorými sa v súčasnosti v danej oblasti stretávame, a poukázal na niekoľko dôvodov nevykonávania rozsudkov (pozri bod 5). Táto analýza slúžila ako základ pre uznesenie a odporúčanie Parlamentného zhromaždenia. Komisia prevezme túto analýzu ako úvodný bod svojho stanoviska.

19. Výkon rozsudkov Súdu závisí od ich operatívnych častí: výkon v pravom slova zmysle má význam vtedy, ak rozsudok priznáva v zmysle čl. 41 dohovoru finančné zadostučinenie. Výkon tohto nároku v zmysle čl. 41 len veľmi zriedkavo vyvolal závažné problémy, hoci došlo k oneskoreniu zaplataenia peňažných prostriedkov alebo príslušných úrokov.

20. Prijatie rozsiahlejších opatrení v zmysle čl. 46 ods. 1 dohovoru je ponechané na voľnú úvahu štátov. Takáto voľná úvaha je však v súčasnosti aplikovaná v rámci judikatúry vytvorenej Súdom, ale aj Výborom ministrov. V závislosti od povahy zisteného porušenia môžu byť individuálne alebo všeobecné opatrenia, ktoré majú byť žalovaným štátom prijaté, vo všeobecnosti kategorizované nasledovne: potreba zmeniť legislatívu; potreba podniknúť kroky vo vzťahu k aktérom štátu; potreba podporovať vhodný výklad vnútroštátnej legislatívy a/alebo judikatúry; potreba obnovy vnútroštátneho konania.

21. Ak porušenie vyplýva priamo z právneho stavu v príslušnom štáte, ktorý ovplyvňuje práva jednotlivca bez ohľadu na existenciu určitého súdneho alebo správneho rozhodnutia alebo pred jeho právoplatnosťou, štát musí zasiahnuť a zmeniť príslušný právny stav za účelom jeho zosúladenia s dohovorom. Ak porušenie vyplýva z výkladu určitých zákonov súdnymi a správnymi orgánmi, tieto by mali interpretovať a aplikovať takúto legislatívu spôsobom rešpektujúcim dohovor.⁸ Ak bolo porušené ustanovenie dohovoru v niektorom z vnútroštátnych konaní, najvhodnejšou nápravou by boli, aspoň v prípade trestných vecí, obnova konania alebo opätovné preskúmanie príslušnej veci vnútroštátnymi orgánmi (pozri body 72 – 74).

22. Aby sme mali predstavu o type problémov, ktorým čelí Výbor ministrov pri výkone svojich povinností v zmysle čl. 46 ods. 2 dohovoru, je užitočné preštudovať napríklad komentovaný program a program zasadnutí zástupcov z 8. – 9. októbra 2002.⁹

23. Na tomto zasadnutí musel Výbor ministrov preskúmať 1456 vecí a 128 z nich vyvolali špecifické otázky týkajúce sa individuálnych opatrení, dosiaľ neurčených opatrení alebo špeciálnych problémov. Tieto veci sa týkali neprimeranej dĺžky trestných alebo občianskych konaní, nespravodlivého trestného alebo občianskeho konania, zásahu do slobody

⁷ Podľa štatistík zverejnených Odborom pre výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva Direktoriátu II Rady Európy priemerný čas medzi rozsudkom a jeho výkonom vo všetkých štátoch predstavoval dĺžku 399,5 dní za obdobia 1985 – 1991 a 345,85 dní za obdobia 1995 – 2001. V súčasnosti nerozhodnuté prípady pred Výborom ministrov predstavujú v priemere 731,64 dní. Nové prípady pred Výborom ministrov predstavujú počet 1060 (odhadom v júli 2002), 755 v roku 2001 a 504 v roku 1999.

⁸ Pozri F. Matscher: *Le système de la Convention et le fonctionnement du mécanisme de contrôle*. In: *Recueil des cours*, tome 270 (1997).

⁹ Pozri CM/Del/OJ/OT(2002)810.

združovania, neľudského alebo ponižujúceho správania. Komisia preskúmala časť komentovaného programu venovanú týmto prípadom.

24. Opatrenia, ktoré mali byť prijaté, zahŕňajú: prijatie adekvátnej legislatívy žalovanými štátmi umožňujúcej obnovu konania alebo opätovné preskúmanie vecí (v niektorých prípadoch bola podobná legislatíva zavedená, avšak Výborom ministrov bola považovaná za nedostatočnú); štrukturálne reformy súdnictva; reformy právneho systému; urýchlenie konaní, v ktorých bolo zistené porušenie požiadavky týkajúcej sa primeranej lehoty v zmysle čl. 6 dohovoru a ktoré neboli ani po vynesení rozsudku Súdu stále ukončené; preklad do národných jazykov a propagácia rozsudkov Súdu; vydávanie pokynov alebo obežníkov národným orgánom.

25. Zdá sa, že zatiaľ čo niektoré z uvedených opatrení (akými sú preklad a zverejnenie rozsudkov Súdu alebo vydávanie obežníkov) nevyvolávajú osobitné problémy, niektoré oveľa zložitejšie opatrenia (akými sú štrukturálne reformy, reformy právneho systému a prijatie alebo zmena legislatívy) si vyžadujú väčšie úsilie zo strany žalovaných štátov (študovanie problematiky, predkladanie návrhov, prijatie vhodného postupu za účelom jeho prijatia) a Výboru ministrov (hodnotenie primeranosti návrhu). Následne doba, ktorá je potrebná na vydanie konečného hodnotenia tejto druhej kategórie opatrení, môže byť právom zdĺhavá.

26. Komisia uviedla, že sa zdá, že zástupcovia ministrov vo väčšine prípadov volia skôr ad hoc a kauzistický prístup ku kontrole výkonu rozsudkov. Hoci zjavne existuje ustálená prax Výboru ministrov v otázke opatrení, ktoré je potrebné v niektorých typoch prípadov prijať, neexistuje ale systematický prístup k následnému sledovaniu rozsudkov Súdu. Podľa Komisie je preto ťažké byť efektívne informovaný o postupoch žalovaného štátu.

27. Komisia tiež zistila, že existoval významný počet vecí, v ktorých nebolo možné žiadne overovanie z dôvodu, že sa očakávali informácie zo strany žalovaných štátov o nerozhodnutých vnútroštátnych konaniach alebo všeobecnejšie o opatreniach, ktoré zvažovali žalované štáty prijať. Je pravdou, že komentovaný program neuvádza lehotu, v rámci ktorej odbor pre vykonávanie rozsudkov požadoval poskytnutie informácie od žalovaného štátu. Komisia však mala dojem, že často ide o zdĺhavé obdobie pred tým, než vlády poskytnú Sekretariátu relevantné a vyčerpávajúce informácie nielen ohľadom skutkového vývoja prípadov, ale aj právnej situácie v krajine. Podľa Komisie táto nedostatočná a neuspokojivá spolupráca členských štátov predstavuje ďalší významný nedostatok v konaní pred Výborom ministrov.

C. Implementácia rozsudkov Súdu: náčrt inštitucionálneho rámca

a) Povinnosť riadiť sa rozsudkom Súdu

28. Podľa čl. 46 ods. 1 dohovoru sa členské štáty musia riadiť rozsudkom Súdu v každej veci, v ktorej sú účastníkmi konania.¹⁰

---

¹⁰ Pozri J. Polakiewicz: *Die Verpflichtungen der Staaten aus den Urteilen des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte*, 1993, 251 s.; P. Leuprecht: *The Execution of judgments and decisions*. In: R. St. J. Macdonald, F. Matscher and H. Petzold (eds): *The European system for the protection of human rights*, 1993, 792 s. Pozri tiež F. Matscher citovaný vyššie (poznámka č. 8).

29. Povinnosť „vykonať nápravu“ predstavuje tri zložky. Keď Súd dospel k záveru, že je nevyhnutné priznať primerané zadostučinenie, je povinnosťou štátu zaplatiť sťažovateľom príslušné sumy. Úroky sú žalovateľné po uplynutí troch mesiacov určených na zaplatenie.

30. Prijatie individuálnych opatrení v prospech sťažovateľa môže byť potrebné na zabezpečenie toho, aby sa sťažovateľ, pokiaľ je to možné, nachádzal v rovnakej situácii, v akej sa nachádzal pred porušením dohovoru. Tieto opatrenia môžu mať za následok napríklad potrebu ukončiť, ak je to možné retroaktívne, nezákonnú situáciu.

31. Navyše, štáty môžu prijímať všeobecné opatrenia, akými sú legislatívne zmeny, a to za účelom zabránenia ďalším porušeniam podobnej povahy.¹¹

32. Za predpokladu, že štáty sa v rámci svojej jurisdikcie zaviazali zabezpečiť užívanie práv garantovaných dohovorom každému (čl. 1 dohovoru) a že výklad ustanovení dohovoru je v konečnom dôsledku úlohou Súdu (pozri čl. 19 v spojení s čl. 44 dohovoru), výklady Súdu obsiahnuté v jeho rozsudkoch tvoria neoddeliteľnú súčasť článkov uvedeného dohovoru a následne disponujú právne záväznou silou dohovoru *erga omnes*.¹² Rozsudky Súdu tak podľa známej francúzskej formuly majú „autorité de la chose interprétée“ (*interpretáciu silu, pozn. prekl.*).

33. Skutočnosťou je, že rozhodnutia Súdu budú mať širší dopad než len na konkrétny prípad.¹³ Rozsudky Súdu slúžia nielen na rozhodnutie vecí pred Súdom, ale všeobecne aj na objasnenie, ochranu a rozvoj pravidiel ustanovených dohovorom, čím prispievajú k plneniu záväzkov štátov, ktoré na seba ako zmluvné strany prevzali.¹⁴ To znamená, že okrem toho, že sa štáty musia riadiť rozsudkom Súdu vo veciach, v ktorých boli účastníkmi konania, musia tiež vziať do úvahy možný dopad, ktorý môžu rozsudky vyslovené v iných veciach mať na ich právny systém a právnu prax; tu je potrebné zdôrazniť, že kultúrne rozdiely by nemali slúžiť ako zámienka na únik pred účinkami rozsudkov Súdu *erga omnes*.

b) Úloha Súdu

34. Rozsudky Súdu majú deklaratórny charakter a nemajú priamy dopad na vnútroštátne právo:¹⁵ Súd nemôže zrušiť, vyhlásiť za neplatné alebo zmeniť vnútroštátne ustanovenia alebo rozhodnutia.¹⁶ Rozhoduje o tom, či napadnutým rozhodnutím došlo alebo nedošlo k porušeniu ustanovenia dohovoru, bez toho, aby uviedol, čo je potrebné urobiť pre nápravu porušenia a zabránenie ďalším podobným porušeniam. Rozsudky nie sú priamo vykonateľné, dokonca

¹¹ Pozri predbežné uznesenia DH (99) 436 a DH (99) 437 týkajúce sa neprimeranej dĺžky konania pred správnymi a občianskymi súdmi v Taliansku, kde Výbor ministrov rozhodol zosumarizovať svoje preskúmanie „otázky, či oznámené opatrenia účinne zabránia novým porušeniam dohovoru“. Pozri tiež príhovor predsedu Súdu Luziusa Wildhabera adresovaný Parlamentnému zhromaždeniu počas diskusií o výkone rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva z 28. septembra 2000.

¹² Pozri F. Matscher, *supra*, pozn. 8, ako aj CDL (2000) 16, § 2 (b). Pozri tiež čl. 26 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve.

¹³ Pozri rozsudok *Marckx proti Belgicku* z 13. júna 1979, séria A, č. 31, § 58.

¹⁴ Pozri rozsudok *Írsko proti Spojenému kráľovstvu* z 18. januára 1978, séria A, č. 25, § 154 *in fine*.

¹⁵ Pozri Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok *Marckx proti Belgicku* z 13. júna 1979, Séria A, č. 31, § 58. Pozri tiež rozsudok *Pelladoah proti Holandsku* z 22. septembra 1994, Séria A č. 297-B, § 44. Pozri tiež Výber uznesení Výboru ministrov poukazujúcich na priamy účinok rozhodnutí priznaný orgánom dohovoru na vnútroštátny právny poriadok. In: *Control of execution of judgments and decisions under the European Convention on Human Rights*, Rada Európy, H/Conf (2000)8.

¹⁶ Návrh v tomto duchu a čase, keď bol predkladaný, nebol prijatý. Pozri D. J. Harris, M. O'Boyle, C. Warbrick: *Law of the European Convention on Human Rights*, Butterworths, 1995, 683 s.

ani výroková časť týkajúca sa primeraného zadost'učinenia, hoci zjavne zaväzuje daný štát, nie je priamo vymáhateľná Súdom alebo iným orgánom Rady Európy.¹⁷

35. Právomoci Súdu nezahŕňajú takú právomoc, prostredníctvom ktorej by žalovanému štátu prikázal prijať špecifické opatrenia za účelom nápravy zisteného porušenia, na rozdiel od Inter-amerického súdu pre ľudské práva, ktorý podľa čl. 63 ods. 1 Amerického dohovoru o ľudských právach „môže rozhodnúť“, ak je to potrebné, aby následky opatrenia alebo situácie, ktoré viedli k porušeniu (ustanovenia dohovoru), boli napravené“.

36. Povinnosti štátu vo vzťahu k zistenému porušeniu dohovoru preto znamenajú zodpovednosť za výsledok. Je na žalovanom štáte, objekte monitorovania Výboru ministrov, aby zvolil prostriedky, ktorými splní svoju právnu povinnosť v zmysle čl. 46 dohovoru, za podmienky, že takéto prostriedky budú kompatibilné so závermi vyslovenými v rozsudku Súdu.¹⁸

37. Článok 41 dohovoru ustanovuje: „Ak súd dospeje k záveru, že bol porušený dohovor alebo jeho protokoly, a ak vnútroštátne právo dotknutej Vysokej zmluvnej strany umožňuje len čiastočnú nápravu, súd prizná v prípade potreby poškodenej strane spravodlivé zadost'učinenie.“ Článok 41 uvádza, že priznanie finančnej kompenzácie má subsidiárny charakter a malo by o nej byť rozhodnuté, len ak úplná náprava nie je možná buď z dôvodu charakteru porušenia (napr. týranie alebo zlé zaobchádzanie), alebo v dôsledku vnútroštátneho právneho systému štátu, ktorého sa to týka.¹⁹ Podľa judikatúry Súdu sťažovatelia nemusia vyčerpať všetky možné vnútroštátne opravné prostriedky na dosiahnutie nápravy vo vnútroštátnom práve,²⁰ pokiaľ vnútroštátne právo neustanovuje jasné, zrýchlené a účinné konanie umožňujúce dosiahnutie nápravy.²¹ V prípade nedostatku vládou predkladaných dôkazov o existencii takéhoto konania Súd rozhodne o sťažovateľovej sťažnosti a primeranom zadost'učinení.

38. Súd v minulosti prekvapivo väčšinou takmer automaticky pristúpil k priznaniu spravodlivého zadost'učinenia v zmysle čl. 41, skôr než by sám vyslovil možnosť dosiahnutia konkrétnej nápravy.²² Súd za normálnych okolností aktívne nehľadal *restitutio in integrum* a vo všeobecnosti sa zdržiaval alebo bol veľmi zdráhavý pri vyslovovaní, aké opatrenia predstavujú adekvátnu nápravu zisteného porušenia.

---

¹⁷ Pozri J. Polakiewicz: *The Execution of Judgments of the European Court of Human Rights*. In: R. Blackburn & J. Polakiewicz (eds), *Fundamental Rights in Europe*, 2001, s. 50 a poznámka č. 3. Súd sa považuje za kompetentný zahrnúť do svojho rozsudku klauzulu nariaďujúcu, aby bola kompenzácia v určitej lehote zaplatená. Pozri rozsudok *Moreira de Azevedo proti Portugalsku* (čl. 50) z 28. augusta 1991, *Séria A*, č. 208-C, bod 1 výrokovej časti rozsudku.

¹⁸ Pozri rozsudok *Scozzari a Giunta proti Taliansku* z 13. júla 2000, § 249.

¹⁹ A len ak sa jej sťažovateľ domáhal. Pozri rozsudok *Sunday Times proti Spojenému kráľovstvu* zo 6. novembra 1980 (čl. 50), *Séria A*, č. 38, § 14.

²⁰ Pozri rozsudok *De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgicku* (čl. 50) z 10. marca 1972, *Séria A*, č. 14, § 16.

²¹ Pozri napríklad rozsudok *Clooth proti Belgicku* z 12. decembra 1991, *Séria A*, č. 225, § 51 – § 52 a rozsudok *Schuler-Zraggen proti Švajčiarsku* z 24. júna 1993, *Séria A*, č. 263, § 73 – § 74.

²² Pozri odlišné stanovisko sudcu *Verdrossa* pripojené k rozsudku *De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgicku* (čl. 50) z 10. marca 1972, *Séria A*, č. 14. Pozri tiež G. Dannemann: *Schadensersatz bei Verletzung der Europäischen Menschenrechtskonvention*, 1994, 51 s.

39. Existujú aj výnimky,²³ a to najmä vo vzťahu k porušeniu čl. 6 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu k tomuto dohovoru. Čo sa týka čl. 6, Súd podal jasné vyjadrenie, či náprava poskytnutá vnútroštátnymi orgánmi bola dostatočná. Súd napríklad vo veci Piersack proti Belgicku rozhodol, že „konanie, ktoré sa následne uskutočnilo v Belgicku, v zásade napravilo porušenie (čl. 6) vyslovené Súdom (...) (a) a viedlo k náprave, ktorá sa čo najviac približovala *restitutio in integrum* v závislosti od danej povahy veci“.²⁴ V prípade Schuler-Zraggen proti Švajčiarsku Súd pochválil vnútroštátne súdy za výsledky opätovných prerokovaní, ale kritizoval nepriznávanie odškodnení...²⁵ V nedávnej veci veľká komora Súdu vyslovila, že opätovné prerokovanie sťažovateľovej veci viedlo k náprave porušenia čl. 6 dohovoru, ktoré bolo vyslovené druhou sekciou.²⁶

40. Čo sa týka čl. 1 dodatkového protokolu, Súd výslovne uviedol, že „rozsudok, ktorým sa vysloví porušenie ustanovenia dohovoru, ukladá žalovanému štátu právnu povinnosť ukončiť porušovanie a vykonať nápravu následkov spôsobom, ktorým dôjde k obnove situácie existujúcej pred porušením“.²⁷ Následne prejavil zvýšenú ochotu podporiť sťažovateľa a zainteresovaný štát, aby dospeli k dohode, a odročil svoje rozhodnutie ohľadne primeraného zadostučinenia uvádzajúc, že najvhodnejším prostriedkom nápravy existujúceho porušenia by bolo *restitutio in integrum*.²⁸

c) Úloha Výboru ministrov

41. V zmysle čl. 46 ods. 2 dohovoru je dohľad nad výkonom rozsudkov vydaných Súdom úlohou Výboru ministrov. Funkcia dohľadu Výboru ministrov predstavuje kolektívny záväzok štátov. Uvedené znamená, že výkon určitého rozsudku nie je len zákonnou povinnosťou zainteresovaného štátu, ale aj spoločným problémom. Následne pozícia a prax Výboru ministrov vo vzťahu k úlohe týkajúcej sa dohľadu nad výkonom rozsudkov Súdu odzrkadľuje minimálny spoločný menovateľ názorov členských štátov a ich rozhodnutia, aby táto základná časť mechanizmu fungovala efektívne.

42. Výbor ministrov má všeobecnú povinnosť preskúmať všetky opatrenia na vykonanie rozsudku Súdu prijaté príslušným štátom. Štát má povinnosť rozsudok vykonať a právomoc dohľadu Výboru ministrov zasahuje do opatrení spojených s jednotlivým prípadom,

---

²³ Nový Súd odročil k 1. novembru 1998 svoje rozhodnutie o primeranom zadostučinení len v 23 prípadoch, z ktorých 20 sa týkalo čl. 1 dodatkového protokolu a/alebo čl. 6 dohovoru. Predošlý Súd uvedené vykonal v 55 prípadoch.

²⁴ Pozri rozsudok Piersack proti Belgicku z 26. októbra 1984, *Séria A*, č. 85, § 11.

²⁵ Skoršie citovaný rozsudok, *supra*, pozn. 12.

²⁶ Pozri rozsudok Pisano proti Taliansku z 24. októbra 2002 (zastavenie konania), § 45.

²⁷ Pozri rozsudok Papamichalopoulos a ďalší proti Grécku (čl. 50) z 31. októbra 1995, *Séria A*, č. 330-B, § 34.

²⁸ „Súd sa domnieva, že za týchto okolností prípadu otázka aplikácie čl. 41 nie je pripravená na rozhodnutie. Vo svetle porušenia čl. 1 dodatkového protokolu, ktoré bolo vyslovené, by najvhodnejšou formou nápravy v tomto prípade bola reštitúcia pozemku štátom spolu s kompenzáciou za spôsobené peňažné škody z dôvodu nemožnosti užívania a kompenzácia za nepeňažné škody.“ Pozri rozsudok Belvedere Alberghiera proti Taliansku z 30. mája 2000, § 69 Zbierky rozsudkov a rozhodnutí 2000-VI. Pozri tiež rozsudok Carbonara a Ventura proti Taliansku z 30. mája 2000, § 79 Zbierky rozsudkov a rozhodnutí 2000-VI; rozsudok Beyeler proti Taliansku z 5. januára 2000, § 134 Zbierky rozsudkov a rozhodnutí 2000-I; bývalý kráľ Grécka a ďalší proti Grécku, rozsudok z 23. novembra 2000. Vo veci Hentrich proti Francúzsku Súd rozhodol, že „po zistenom porušení čl. 1 dodatkového protokolu by v zásade najlepšou formou nápravy pre štát bolo vrátenie pozemkov. Pokiaľ sa tak nestane, výpočet peňažnej škody musí byť založený na súčasnej trhovej hodnote pozemku“ (rozsudok Hentrich proti Francúzsku z 22. septembra 1994, *Séria A*, č. 296-A, § 71). Pozri tiež rozsudok Zimmermann a Steiner proti Švajčiarsku z 13. júla 1983, § 29.

so všeobecnými opatreniami a priznaním primeraného zadosťučinenia.²⁹ Výbor ministrov v prvom rade zabezpečuje, aby bola sťažovateľovi vyplatená peňažná náhrada, ktorú nariadil Súd.³⁰ Rovnako získava od príslušných štátov informácie o individuálnych a všeobecných opatreniach určených na nápravu porušenia, ktoré bolo vyslovené Súdom, a opatreniach na zabránenie budúcim podobným porušeniam. Výbor ministrov vydáva konečné uznesenie, ak sa domnieva, že splnil svoju úlohu v zmysle čl. 46 ods. 2.

43. Hlavným nástrojom, ktorý má Výbor ministrov k dispozícii, je nátlak. V poslednom období čoraz viac využíva nátlak prostredníctvom publicity.³¹ Prijatie „predbežných uznesení“ slúži ako nástroj nátlaku na zainteresovanú vládu v dôsledku zverejnenia toho, že štát ešte stále rozsudok nevykonal. V predbežnom uznesení Výbor ministrov informuje o štádiu výkonu rozsudku a tam, kde to je potrebné, vyjadruje obavu a/alebo predkladá príslušné návrhy na vykonanie rozsudku.³² Dostupnosť informácií o výkone rozsudkov na webovej stránke Výboru ministrov tiež slúži publicite a morálnemu nátlaku. Ďalej sa zdá, že existuje nová prax vydávania tlačových správ po predložení výročnej správy o postupe pri výkone rozsudkov zainteresovaným štátom.

44. Vo vzťahu k štátu, ktorý odmieta vykonať rozsudok Súdu, môže byť pred Výborom ministrov začatý proces monitorovania dodržiavania záväzkov. Výboru ministrov je pri aplikácii čl. 8 v spojení s čl. 3 Štatútu Rady Európy³³ dostupné *ultimum remedium* (síce sa používa, ale len vo výnimočných prípadoch³⁴).

d) Úloha Parlamentného zhromaždenia

45. Parlamentné zhromaždenie sleduje spôsob, akým Výbor ministrov vykonáva svoje kontrolné funkcie pri výkone rozsudkov.³⁵ V tomto ohľade prijíma pre Výbor ministrov

---

²⁹ Pozri Peter Leuprecht: *The Execution of Judgments and Decisions*. In: R. St. J. Macdonald, F. Matscher & H. Petzold (eds): *The European System for the Protection of Human Rights*, 1993, pp. 797 – 798.

³⁰ Pozri F. Sundberg: *Control of execution of decisions under the ECHR – some remarks on the Committee of Ministers' control of the proper implementation of decisions finding violations of the Convention*, CDL-JU(1999)29.

³¹ Pozri najmä Pravidlá 1 a), 5 nových „Pravidiel pre aplikáciu čl. 46 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“ schválených Výborom ministrov 10. októbra 2001 na 736. zasadnutí zástupcov ministrov.

³² Pozri Pravidlo č. 7 vyššie uvedených Pravidiel.

³³ Podľa čl. 3 Štatútu Rady Európy „každý člen Rady Európy uznáva zásady právneho štátu a zaručuje všetkým osobám v rámci svojej jurisdikcie dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd a spolupracuje úprimne a efektívne pri naplňovaní cieľa Rady Európy, tak ako ho definuje kapitola I“. Článok 8 Štatútu ustanovuje: „Každý člen Rady Európy, ktorý závažne porušil ustanovenia článku 3, môže byť dočasne pozbavený svojich práv na zastúpenie a požiadaný Výborom ministrov, aby vystúpil podľa ustanovenia článku 7. Ak takýto člen nevyhoví požiadavke Výboru, tento môže rozhodnúť, že daný člen prestáva byť členom Rady Európy odo dňa, ktorý určí Výbor.“

³⁴ Pozri Uznesenie DH (70) 1 z 15. apríla 1970 týkajúce sa medzištátnych sťažností Dánska, Nórska, Švédska a Holandska proti Grécku, Uzn. 1959 – 1989, s. 44.

³⁵ Vo svojej Rezolúcii 1226(2000) Parlamentné zhromaždenie rozhodlo:

„upriamiť pozornosť širokej verejnosti na výkon rozsudkov Súdu;

viest' stály aktualizovaný záznam o výkone rozsudkov, najmä o:

a) primeranom zadosťučinení priznanom sťažovateľom;

b) akýchkoľvek legislatívnych alebo aj ústavných reformách potrebných na zamedzenie ďalších porušení;

viest' diskusie o výkone rozsudkov na základe uvedeného stáleho záznamu a odvolať sa na takýto záznam v prípade nevykonania rozsudkov, organizovať diskusie do jedného roka odo dňa prijatia tohto uznesenia;

prijat' odporúčanie pre Výbor ministrov a prostredníctvom Výboru pre príslušné štáty v otázke výkonu niektorých rozsudkov, ak Súd skonstatuje extrémne prieťahy alebo ak daný štát opomenul vykonať alebo sa úmyselne zdržal výkonu rozsudku – viesť mimoriadne diskusie na tento účel, ak je to potrebné;

uznesenia a vydáva odporúčania vrátane odporúčaní, aby na zainteresované vlády vyvíjal nátlak za účelom prijatia potrebných opatrení a/alebo zaplataenia náhrady škody stanovenej Súdom.³⁶ Týmto spôsobom zverejňuje nedostatky na strane štátov a prispieva k „mobilizácii hanby“.

46. Napokon, zaangažovanosť Parlamentného zhromaždenia môže viesť k monitorovaniu štátu, v ktorom sa objavujú závažné alebo systematické nedostatky pri výkone rozsudkov Súdu.

c) Úloha generálneho tajomníka

47. Generálny tajomník môže zlepšovať alebo meniť programy odbornej podpory a školení a vyzývať členské štáty, aby podporovali organizácie a jednotlivcov, ktorí napomáhajú pri poskytovaní požadovaných informácií a dokumentov, ako aj pri školení sudcov, advokátov a orgánov činných v trestnom konaní. Podľa čl. 52 dohovoru môže generálny tajomník požadovať od členského štátu vysvetlenia týkajúce sa spôsobu, akým vnútroštátne právo zabezpečuje účinnú implementáciu dohovoru vrátane spôsobu výkonu rozsudkov Súdu.

D. Právny prístup k implementácii rozsudkov Súdu

48. Jurisdikcia Súdu v zmysle dohovoru predstavuje veľmi dôležitý právny mechanizmus podpory a ochrany ľudských práv v členských štátoch Rady Európy. Okrem samotného fungovania Súdu a obsahu jeho judikatúry účinnosť mechanizmu vo veľkej miere závisí od výkonu jeho rozsudkov. Včasný a dôsledný výkon rozsudkov Súdu je dôležitý pre autoritu Súdu, účinnú právnu ochranu obetí porušení zákona a prevenciu pred budúcimi porušeniami. Pokiaľ ide o autoritu Súdu, tá sa nachádza v začarovanom kruhu: ochota vlád vykonávať rozsudky Súdu vo veľkej miere závisí od autority Súdu, zatiaľ čo autorita Súdu vo veľkej miere závisí od ochoty štátov vykonávať rozsudky Súdu.

49. Problematika výkonu rozhodnutí je centrálnou v akomkoľvek systéme súdneho prieskumu. Avšak pre medzinárodné súdy ide o relevantnú, problematickú, ako aj „kľúčovú otázku“,³⁷ keďže výkon rozhodnutí je predovšetkým v rukách suverénnych štátov. Je to tak najmä vtedy, ak súdržnosť v rámci spoločenstva dotknutých štátov je slabá alebo oslabená a ak medzinárodný súdny orgán nemá žiadnu právomoc uložiť sankciu za nevykonanie jeho rozsudkov.

50. Možno konštatovať, že vzhľadom na to, že Súd sa doteraz sám vnímal tak, že nemá takmer žiadne prostriedky na zlepšenie výkonu svojich rozsudkov a že kontrola je v rukách Výboru ministrov, otázka výkonu je skôr politickou než právnou. Štáty však majú právny

---

vyzvať parlamentné delegácie zainteresovaných štátov, aby vynaložili všetko úsilie na rýchly a účinný výkon rozsudkov;

vyzvať ministra spravodlivosti alebo iného príslušného ministra žalovaného štátu, aby osobne podal zhromaždeniu vysvetlenie v prípade odmietnutia výkonu rozsudku alebo v prípade neprimeraných prietahov; považovať za dôvod začatia monitorovacieho procesu skutočnosť, že členský štát odmietne implementovať rozhodnutie Súdu;

uvažovať o použití ďalších možností v prípade zlyhania týchto opatrení, a to najmä tých, ktoré sú uvedené vo vlastnom rokovacom poriadku, a/alebo použitie odporúčanie Výboru ministrov o aplikovaní čl. 8 Štatútu.“

³⁶ Pozri napríklad *Odporúčanie 1576 (2002) o „Implementácii rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva Tureckom“*.

³⁷ Pozri P. Leuprecht, *supra*, poznámka č. 29, s. 791.

záväzkou rozsudky Súdu vykonať (pozri bod 28). V tomto ohľade je otázka výkonu a dohľadu aj otázkou právnou a následne odôvodňuje právny prístup.

51. Vykonávanie rozsudkov možno doteraz hodnotiť skôr pozitívne pojmami „spontánny“ výkon, ale aj dohľad.³⁸ Avšak je ťažké vyhnúť sa dojmu, že v niektorých prípadoch Výbor ministrov stratil pri svojom dohľade ostražitosť. V niektorých prípadoch v dohľade nepokračoval, pretože bol konfrontovaný zjavnou neochotou zo strany zainteresovaného štátu.³⁹ V iných prípadoch sa uspokojil s prijatím určitej časti legislatívy alebo iných opatrení bez preskúmania, či v ich dôsledku skutočne nastala situácia v súlade s dohovorom.⁴⁰ Ani jeden z týchto prístupov nie je v súlade s účelom kontrolnej funkcie Výboru.

52. Posilňovanie výkonu rozsudkov Súdu je veľmi dôležité. Návrhy Parlamentného zhromaždenia majú na jednej strane za cieľ poskytnúť efektívne prostriedky pre pomoc štátom pri prijímaní adekvátnych opatrení v primeranej lehote a na druhej strane tam, kde je to potrebné, presvedčiť štáty, aby spolupracovali.

53. Komisia sa bude snažiť o preskúmanie týchto, ako aj ďalších návrhov,⁴¹ zohľadňujúc pritom všetky argumenty predložené rôznymi účastníkmi. Je evidentné, že mnohé z nich vyvolávajú kontroverzné otázky: vydá svoje stanovisko k ich vhodnosti a prípustnosti za účelom konštruktívneho prispenia k diskusi.

E. Návrhy na vylepšovanie implementácie rozsudkov Súdu

I. Aktívnejšia úloha Súdu

54. Podľa Komisie je dôležité, aby Súd prevzal aktívnejšiu úlohu pri zabezpečovaní implementácie rozsudkov Súdu. Ako vyplýva z čl. 41 dohovoru, táto úloha nie je inštitucionálnej funkcii Súdu cudzia a nie je v rozpore s delením právomocí medzi Súd a Výbor ministrov, naopak, uvedené by podľa Komisie umožnilo jednoduchšie a efektívnejšie fungovanie kontrolného mechanizmu.

55. Ak by sa Súd samotný vo väčšine prípadov obmedzil len na uloženie povinnosti náhrady škody, vytvoril by sa dojem – možno aj pre Výbor ministrov – že dotknutý štát musí len zaplatiť náhradu bez povinnosti nápravy samotného porušenia.⁴²

---

³⁸ Pre prehľad všeobecných opatrení prijatých štátmi po vyslovení porušeni Súdom pozri dokument pripravený Výborom expertov pre zlepšenie postupov na ochranu ľudských práv (DH-PR) s názvom „Zoznam všeobecných opatrení prijatých od r. 1959 za účelom predchádzania ďalším porušeniam Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“ (dostupný v rámci Odboru pre výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva, Direktoriát II, Rada Európy).

³⁹ Pozri Uznesenie DH (90) 23 z 24. septembra 1990 týkajúce sa rozsudku z 29. novembra 1988, Brogan a ďalší proti Spojenému kráľovstvu, Uzn. 1990-91, s. 76.

⁴⁰ Pozri Andrew Drzemczewski a Paul Tavernier: *L'exécution des décisions des instances internationales de contrôle dans le domaine des droits de l'homme*. In: *La protection des droits de l'homme et l'évolution du droit international*, Colloque de Strasbourg, Paris 1998, 221 s.

⁴¹ Možná úloha komiséra pre ľudské práva Rady Európy je v súčasnosti predmetom štúdie. Čo sa týka možných úloh Európskeho spoločenstva v posilňovaní implementácie rozsudkov Súdu, Komisia odkazuje na bod 34 Správy odborníkov pre Výbor ministrov, ako aj Spoločné vyhlásenie o spolupráci a partnerstve medzi Radou a Európskou komisiou prijaté 3. apríla 2001 v Štrasburgu.

⁴² Pozri rozsudok Olsson proti Švédsku (č. 2) z 27. novembra 1992, § 93.

b) Jasné označenie povahy a príčiny zisteného porušenia

56. Komisia je presvedčená, že pre efektívny výkon kontrolnej funkcie Výboru ministrov vo vzťahu k implementácii rozsudkov je podstatné jasné pochopenie dôsledkov príslušného rozsudku.

57. Rovnako je podľa nej dôležité, aby Súd vo svojich rozsudkoch čo najpresnejšie označil (možno aj v *orbiter dictum*) povahu a rozsah zisteného porušenia, napríklad či k nemu došlo v dôsledku ojedinelého nefungovania inak dobrého systému, alebo kvôli problému alebo medzere v legislatíve či zlej interpretácii niektorých štandardov vnútroštátnymi súdmi.

58. V prípadoch, keď by k porušeniu došlo v dôsledku viacerých na seba nadväzujúcich okolností, by sa mal Súd pokúsiť o jasné určenie, či všetky alebo len niektoré z týchto okolností mohli viesť k porušeniu, majúc pritom na zreteli, že v prípade absencie jasného označenia týchto okolností by v budúcnosti v prípadoch, ktoré sa budú týkať len niektorých z daných okolností, bolo potrebné opätovne požiadať o rozhodnutie Súdu, aby bol jasne určený rozsah povinností v zmysle čl. 46 dohovoru – čo by nevyhnutne podstatne a zbytočne predĺžilo konanie pred Výborom ministrov.

59. Komisia si je vedomá, že Súd nekoná ako tretia či štvrtá inštancia, a teda ani ako súdny orgán, ktorého úlohou je výklad a aplikácia vnútroštátneho práva dotknutého štátu, ale rozhoduje o súlade konečného vnútroštátneho rozhodnutia s dohovorom. Komisia si myslí, že táto úloha Súdu je kompatibilná s vyjadrením explicitného a jasného postoja k tomu, v čom spočíva porušenie ustanovenia dohovoru. V skutočnosti sa Súd obmedzuje na preskúmanie okolností prípadu, ktorý mu bol predložený, bez rozšírenia svojich právomocí nad rámec toho, čo je nevyhnutné pre rozhodnutie.

60. Rozsudok vypracovaný v tomto duchu by bol žalovaným štátom lepšie prijímaný a jednoduchšie implementovaný a nesporne by pomohol Výboru ministrov v jeho kontrolnej úlohe. Navyše, takýto rozsudok by umožnil aj iným zmluvným štátom posúdiť, či a v akom rozsahu je situácia v ich krajine porovnateľná so situáciou, ktorá bola Súdom odsúdená, a aké opatrenia sú potrebné na nápravu tejto situácie.⁴³ Konzultácie medzi Súdom a Odborom pre výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva Generálneho direktoriátu II (ďalej len „odbor pre výkon rozsudkov“) by mali byť posilnené a inštitucionalizované za účelom určenia oblastí, v ktorých by boli prínosné zlepšenia či zmeny redakčných techník Súdu, a to na základe problémov, ktoré sa v konaní pred Výborom ministrov vyskytli.

61. V porovnaní s kreovaním právomoci Výboru ministrov spočívajúcej v požadovaní formálneho objasnenia, tak ako to navrhuje Parlamentné zhromaždenie (pozri body 75 – 77), by takýto postup bol podľa názoru Komisie vhodnejší.

62. Takýto prístup k vypracovaniu rozsudkov by poskytol lepšiu orientáciu aj pre tých, ktorí by mali záujem prekladať ich do iných jazykov, a tak by prispieval k šíreniu informácií o judikatúre Súdu v členských štátoch Rady Európy.

63. Na druhej strane by Komisia rada poukázala na to, že rozsudky sú dotknutými štátmi samozrejme lepšie prijímané a ich implementácia je jednoduchšia, ak Súd ponechá štátom voľnú úvahu vo všetkých tých prípadoch, v ktorých dohovor takúto voľnú úvahu dovoľuje,

---

⁴³ Pozri príhovor predsedu Wildhabera adresovaný Parlamentnému zhromaždeniu počas rozhovorov o výkone rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva z 28. septembra 2000.

a vydá svoje rozsudky výhradne na základe právnych a skutkových okolností, pretože práve tieto pri prijímaní konečných rozsudkov vnútroštátnymi orgánmi prevažujú. Predovšetkým v azylových a imigračných veciach sa zdá, že na strane Súdu existuje určitá tendencia jeho vlastného hodnotenia skutočností, neberúc do úvahy hodnotenie vykonané vnútroštátnymi orgánmi, a svoj rozsudok zakladá na tých skutočnostiach, ktoré sa vyvinuli počas rozhodovania Súdu vo veci. Pre štáty by bolo veľmi ťažké anticipovať judikatúru Súdu, aby prijal adekvátne opatrenia pre implementáciu rozsudku.

b) Indikácie týkajúce sa hľadania náprav a pokusy o dosiahnutie *restitutio in integrum*

64. Podľa Komisie a na základe aplikácie čl. 41 dohovoru je otázka priznania primeraného zadosťučinenia vo vzťahu k *restitutio in integrum* subsidiárnou. Súd by si tak mal položiť otázku, či a v akom rozsahu je možná konkrétna náprava ešte pred preskúmaním toho, či a do akej miery je vhodné uložiť namiesto nej alebo navyše k nej primerané zadosťučinenie.⁴⁴ Súd by potreboval informácie o tom, čo by predstavovalo primeranú nápravu v posudzovanom type konania, aby vyjadril svoj názor, či v zmysle platnej vnútroštátnej legislatívy by takáto náprava bola postačujúca úplne alebo čiastočne.

65. Pri takomto scenári by Súd zohrával aktívnu úlohu vo veci implementácie svojich vlastných rozsudkov, a to aj pri absencii ustanovenia podobného čl. 63 ods. 1 Amerického dohovoru: vo všeobecnosti povedané, mohol by udať smerovanie v otázke individuálnych a všeobecných opatrení, ktorých realizácia je v určitých prípadoch porušenia dohovoru nevyhnutná. Ak Súd v jednotlivom prípade zistí, že je možné obnoviť stav, v akom sa sťažovateľ nachádzal pred porušením dohovoru, t. j. dosiahnuť *restitutio in integrum*, mohol by monitorovať proces, ktorý sa na to vzťahuje, a následne priznať peňažnú kompenzáciu, ak by toto opatrenie nebolo možné alebo dostačujúce (môže napríklad priznať kompenzáciu za morálnu ujmu).

66. Komisia sa domnieva, že je dôležité, aby Súd v každom prípade, v ktorom vysloví porušenie, a po tom, ako označí dôvody porušenia, určil, aká náprava alebo aké nápravy sú *in abstracto* vhodné pre nápravu zisteného porušenia (Komisia už uvedené zdôraznila vo svojom dokumente CDL (2000) 16), a následne uviedol, či a pre aké dôvody považuje *restitutio in integrum* za osobitných okolností v posudzovanom prípade za možné. Ak sa javí, že *restitutio in integrum* je možné, Súd by mal pred rozhodnutím o otázke primeraného zadosťučinenia umožniť stranám, aby spolupracovali za účelom dosiahnutia uspokojujúceho riešenia. Až po negociačnej fáze by mal Súd preskúmať vec a rozhodnúť o tom, či je finančné zadosťučinenie potrebné a vhodné.⁴⁵ Následne by bola dozorná úloha Výboru ministrov zjednodušená a konanie pred ním by sa významne zrýchlilo.

67. Komisia si je vedomá, že Súd preukazuje zrejmu nevôľu vo svojich rozsudkoch dotknutému štátu určiť, akým spôsobom má napraviť zistené porušenie, keďže to považuje za rozporné s princípom subsidiarity a slobodnou úvahou (a povinnosťou) štátov vyberať si prostriedky na zabezpečenie konania v súlade s rozsudkom Súdu.

---

⁴⁴ Pozri Gérard Cohen-Jonathan: *Quelques considérations sur la réparation accordée aux victimes d'une violation de la Convention européenne des droits de l'homme*. In: *Mélanges en hommage à Pierre Lambert*, Bruxelles, Bruylant, 2000.

⁴⁵ Pozri § 21 rozsudku *De Cubber proti Belgicku* (čl. 50) zo 14. septembra 1987 a § 11 rozsudku *Piersack proti Belgicku* (čl. 50) z 26. októbra 1984.

68. Podľa názoru Komisie však neexistuje žiadne riziko porušenia princípu subsidiarity. V skutočnosti by Súd nemal byť vyzvaný k tomu, aby vyslovil, aké presné opatrenia má žalovaný štát prijať, keďže by tým prekročil rozsah právomocí⁴⁶ Súdu a nebolo by to ani realizovateľné,⁴⁷ pretože takýto postoj si vyžaduje podrobnú a vždy aktuálnu znalosť celého posudzovaného vnútroštátneho systému, ako aj politickej a spoločensko-hospodárskej situácie tejto krajiny. Naopak, rozhodnutie, aké opatrenia sú najvhodnejšie na dosiahnutie *restitutio in integrum*, by bolo ponechané na úvahu štátu v rámci rokovaní so sťažovateľom a berúc do úvahy dostupné prostriedky v zmysle vnútroštátneho právneho systému, ako aj príslušnú judikatúru Súdu a prax Výboru ministrov. Štát by samozrejme tiež mohol predložiť Súdu návrhy ohľadom možnosti *restitutio in integrum* nielen vo všeobecnom, ale aj v konkrétnom prípade.

69. Navyše, Súd už je vyzvaný, aby vyjadril svoje stanovisko k tomu, či priznaná náprava je adekvátna v zmysle čl. 37, čl. 38 a čl. 39 dohovoru. Pred vyčiarknutím prípadu zo svojho zoznamu sa Súd musí ubezpečiť, či vec bola vyriešená a že rešpektovanie ľudských práv uvedených v dohovore alebo jeho protokoloch viac neodôvodňuje pokračovanie v preskúvaní sťažnosti. Vec sa považuje za ukončenú, ak vo veci sťažovateľa došlo vo vnútroštátnom práve k úplnej náprave.⁴⁸

70. Napokon, hoci prax neobmedzenia rozhodnutia len na spravodlivé zadosťučinenie v prípadoch, v ktorých sa zdá byť *restitutio in integrum* možné, môže predstavovať pre Súd záťaž (Komisia si je vedomá, že Súd nedávno prijal v určitých prípadoch opačnú prax, ktorá spočíva v spájaní prijateľnosti a podstaty sťažnosti⁴⁹), viedla by však k účinnejšiemu a rýchlejšiemu spracovaniu sťažností pred Výborom ministrov a dlhodobo vo viacerých prípadoch k zmierom (hneď ako si štáty na základe judikatúry Súdu uvedomia, aké praktické dôsledky môže mať daný rozsudok), a tak k zníženiu počtu sťažností pred Súdom. V ideálnom prípade by zmier zahŕňal opatrenia určené nielen na nápravu porušenia, ktorého obeťou bol sťažovateľ, ale rovnako by zabránil ďalším porušeniam podobného druhu.⁵⁰ Je samozrejmé, že táto prax by bola osobitne dôležitá v prípade, ak by sa Súd zaoberal výhradne významnými vecami len v situácii navrhovanej Hodnotiacou skupinou a v situácii aktuálne preskúvanej.

71. Komisia ďalej uvádza, že tam, kde je to možné a vhodné, by Súd mal vyjadril svoje stanovisko k výkonu predošlého podobného rozsudku.⁵¹

---

⁴⁶ Možnosť zavedenia ustanovenia podobného čl. 63 ods. 1 Amerického dohovoru by sa však mohla zväziť.

⁴⁷ Pozri § 34 citovaného rozsudku Papamichalopoulos proti Grécku.

⁴⁸ Pozri Dôvodovú správu k Protokolu č. 8, Štrasburg, 1985, s. 15, § 35.

⁴⁹ Pozri nové Pravidlo 54A Pravidiel Súdu, ktoré vstúpilo do platnosti v októbri 2002.

⁵⁰ Pozri príklad zmierny v nedávnej veci Benzan proti Chorvátsku (rozsudok z 8. novembra 2002) týkajúci sa sťažovateľových tvrdení, že podmienky jeho zadržania boli ekvivalentné neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu. Chorvátska vláda sa zaviazala, že okrem zaplatenia určitej výšky peňazí sťažovateľovi renovuje dané väzenie pred septembrom 2003.

⁵¹ Pozri § 25 – § 27 rozsudku Vermeire proti Belgicku z 29. novembra 1991 a § 14 – § 15 (čl. 50) rozsudku Schuler-Zraggen proti Švajčiarsku z 31. januára 1995. Tiež pozri § 81 – § 82 nedávneho rozsudku Messina č. 2 proti Taliansku z 28. septembra 2000.

ii. Prijatie legislatívy umožňujúcej preskúmanie alebo obnovu vnútroštátneho konania po vyslovení porušenia ustanovenia dohovoru Súdom

72. Pri pokuse o dosiahnutie *restitutio in integrum* sa Komisia domnieva, že prijatie legislatívy členskými štátmi, ktorá umožňuje opätovné preskúmanie alebo obnovu vnútroštátneho konania podľa pravidiel vnútroštátneho práva v prípadoch, v ktorých sa Súd domnieva, že došlo k porušeniu ustanovenia dohovoru, predstavuje prioritu, ktorú je potrebné nasledovať vo všetkých možných prípadoch a za akýchkoľvek okolností. Výbor ministrov trval na dôležitosti takejto legislatívy a opätovne nedávno potvrdil svoje stanovisko v Odporúčaní č. R (2000)2.⁵² Súd sa nedávno implicitne stotožnil s praxou Výboru ministrov spočívajúcou v obnove konania na vnútroštátnej úrovni v niektorých prípadoch porušenia práva na spravodlivý súdny proces.⁵³

73. Komisia s týmto názorom súhlasí. Avšak domnieva sa, že je potrebné určiť presný rozdiel medzi trestnými vecami, v ktorých je nesporné, že obnova konania alebo opätovné preskúmanie veci v princípe predstavuje ideálnu formu nápravy, a vecami v občianskoprávnom a správnom konaní. Spomedzi tých posledných, v ktorých sú účastníkmi tretie strany a ktoré spôsobujú problémy v zmysle čl. 8 dohovoru, hoci preskúmanie vnútroštátneho konania by mohlo byť rovnako užitočné, musia byť rešpektované legitímne záujmy tretích strán.

74. Komisia sa okrem iného domnieva, že by bolo veľmi dôležité, aby Výbor ministrov vypracoval všeobecné smernice o typoch opatrení, ktoré by predstavovali adekvátnu implementáciu Rezolúcie č. R(2000)2 (napríklad či a do akej miery by bola legislatíva o obnove konania alebo preskúmania vecí retrospektívna, či existuje dodatočná potreba zahliadť odsúdenia z registra trestov atď.).

iii. Možnosť Výboru ministrov požadovať výkladové rozsudky

75. Pravidlo č. 79 Pravidiel Súdu ustanovuje možnosť, aby strany požiadali Súd o výklad rozsudku v lehote jedného roka od vyhlásenia tohto rozsudku.⁵⁴ Parlamentné zhromaždenie vo svojom Odporúčaní 1477 (2000) Výboru ministrov navrhuje, aby bola Výboru ministrov daná možnosť požiadať Súd o výklad svojich rozsudkov (v prípadoch, v ktorých výkon rozhodnutia vyvoláva odôvodnené pochybnosti a vážne problémy správnosti spôsobu implementácie rozhodnutia“ (pozri nižšie bod 10 i).

76. Je potrebné zdôrazniť, že doteraz došlo len k niekoľkým prípadom, v ktorých Súd poskytol výklad svojich predchádzajúcich rozsudkov najmä v zmysle (bývalého) čl. 50

⁵² Pozri Odporúčanie č. R (2000)2 o opätovnom preskúmaní a obnove konania v niektorých prípadoch na vnútroštátnej úrovni po rozsudkoch Európskeho súdu pre ľudské práva prijaté Výborom ministrov 19. januára 2000 na 694. zasadnutí zástupcov ministrov. Pre detailnejšie štúdium vecí opätovného preskúmania prípadov po rozsudku Súdu pozri: Elisabeth Lambert-Abdelgawad, „Le réexamen de certaines affaires suite à des arrêts de la Cour européenne des droits de l’homme“. In: *Révue trimestrielle des droits de l’homme*, 2001, s. 715 – 742.

⁵³ Pozri § 45 citovaného rozsudku Pisano proti Taliansku.

⁵⁴ V zmysle pravidla č. 79: „2. žiadosť je potrebné adresovať Kancelárii (...) a presne uviesť bod alebo body podstatných častí rozsudku, ku ktorým je potrebný výklad. (3) Pôvodná komora môže ex officio rozhodnúť o odmietnutí žiadosti na tom základe, že neexistuje žiaden dôvod na jej preskúmanie. Ak nie je možné opätovne zostaviť pôvodnú komoru, predseda Súdu vytvorí alebo doplní členov komory na základe žrebovania. (4) Ak komora žiadosť neodmietne, kancelár to oznámi ďalšej strane alebo ďalším stranám a vyzve ich, aby predložili písomné pripomienky v lehote určenej predsedom komory. Predseda komory tiež určí dátum zasadnutia, ak komora rozhodne o jeho uskutočnení. Komora rozhodne rozsudkom.“

dohovoru.⁵⁵ Výbor ministrov sa však nepochybné stretol s rôznymi problémami pri výklade určitého rozsudku alebo možnosti jeho aplikácie *mutatis mutandis* na podobné prípady (pozri bod 58).

77. Podľa Komisie však bude počet a význam týchto problémov značne klesať, ak Súd prijme aktívnu úlohu pri výkone svojich rozsudkov a ich vypracovaní, aby zabezpečil zjednodušenie a zrýchlenie prác Výboru ministrov (pozri body 57 – 61). Komisia by následne v tomto štádiu neodporučila, aby Výboru ministrov bola zverená právomoc požadovať výklad rozsudkov Súdu. Avšak zdá sa jej, že lehota jedného roka od *vyhlásenia* rozsudku, v rámci ktorej môžu strany požadovať výklad príslušných rozsudkov, sa v skutočnosti zdá byť veľmi krátka. V prípade, ak by si predĺženie tejto lehoty vyžadovalo zmenu Pravidiel Súdu, Komisia odporúča, aby táto lehota bola predĺžená. Lehota by mala začať plynúť od dátumu *právoplatnosti* vyhláseného rozsudku sekciou v *zmysle čl. 44 dohovoru*.

iv. Možnosť ukladania „*astreintes*“

78. Parlamentné zhromaždenie vo svojom Odporúčaní 1477 (2000) adresovanom Výboru ministrov odporúča zavedenie „*astreintes*“ (peňažných pokút z dôvodu omeškaní pri výkone zákonnej povinnosti) do dohovoru (pozri bod 10 ii).

79. Komisia ako nedávny príklad uvádza, že tento peňažný sankčný mechanizmus bol zavedený v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva⁵⁶ v roku 1993 ako nástroj na zabezpečenie adekvátneho a včasného výkonu rozsudkov Súdneho dvora Európskych spoločenstiev členskými štátmi.⁵⁷

---

⁵⁵ Pozri rozsudok Ringeisen proti Rakúsku z 23. júna 1973, Séria A, č. 16; rozsudok Allenet de Ribemont proti Francúzsku zo 7. augusta 1996, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1996-III, s. 903; rozsudok Hentrich proti Francúzsku z 3. júla 1997, Správy 1997-IV, s. 1286.

⁵⁶ Článok 226 znie nasledovne: „*Ak sa Komisia domnieva, že si členský štát nesplnil povinnosť, ktorá pre neho vyplýva z tejto zmluvy, vydá odôvodnené stanovisko po tom, ako umožní tomuto štátu predložiť pripomienky. Ak daný štát nevyhoví stanovisku v lehote určenej Komisiou, Komisia môže vec predložiť Súdnemu dvoru.*“ Článok 228 znie: 1. „*Ak Súdny dvor zistí, že členský štát nesplnil povinnosť, ktorá vyplýva z tejto zmluvy, tento štát je povinný urobiť potrebné opatrenia, aby vyhovel rozsudku Súdneho dvora.* 2. *Ak sa Komisia domnieva, že členský štát neprijal takéto opatrenia, umožní tomuto štátu predložiť pripomienky a potom vydá stanovisko s odôvodnením a uvedie tie časti, v ktorých daný členský štát nevyhovel rozsudku Súdneho dvora. Ak príslušný členský štát neprijme potrebné opatrenia podľa rozsudku Súdneho dvora v lehote stanovenej Komisiou, Komisia môže predložiť vec Súdnemu dvoru. Pritom navrhne aj výšku paušálnej pokuty alebo penále, ktoré sa majú zaplatiť a ktoré pokladá v daných podmienkach za primerané. Ak Súdny dvor zistí, že členský štát nevyhovel rozsudku, môže mu uložiť paušálnu pokutu alebo penále. Týmto postupom nie je dotknutý článok 227.*“

⁵⁷ Pozri M. A. Theodossiou: „Analýza nedávnej odpovede Spoločenstva na nevykonávanie rozsudkov Súdneho dvora: článok 228(2) E. C.“, E. L. Rev., február 2002, s. 25 – 46.

Postup pre udelenie týchto pokút môže byť zosumarizovaný nasledovne: najprv Európska komisia začne proces negóciácie so štátom, porušovateľom, za účelom dosiahnutia rešpektovania rozhodnutia bez súdneho procesu. Ak táto administratívna časť nevedie k uspokojujúcim výsledkom, Európska komisia môže túto záležitosť predložiť Súdnemu dvoru na rozhodnutie za účelom vyslovenia porušenia. Súdny dvor Európskych spoločenstiev si zvolil veľmi široký koncept porušenia. Opakovane uviedol, že konanie alebo nekonanie vnútroštátnych orgánov vedie k vzniku zodpovednosti štátu a že všetky orgány štátu môžu byť brané na zodpovednosť za porušenie práva Spoločenstva. Príkladmi porušení sú neimplementovanie určitej smernice vo všeobecnosti alebo aj v konkrétnom prípade, udržiavanie porušujúceho stavu alebo rozhodnutie vnútroštátného súdu v rozpore s komunitárnym právom. Okrem toho súd vylúčil možnosť obrany členskými štátmi v prípade nesplnenia ich povinností vykonať rozsudok odvolávaním sa na pomalé parlamentné postupy alebo legislatívne ochromenie zapríčinené zmenou vlády Európska komisia navrhuje uloženie peňažnej sankcie nerešpektujúcemu štátu, ktoré Súd môže alebo nemusí akceptovať. Pre určenie výšky peňažnej sankcie Európska komisia aplikuje tri kritériá:

80. Čo sa týka vhodnosti zavedenia systému „astreintes“ do dohovoru, Komisia zdôrazňuje, že skôr by zaviedla pojem „sankcia“, ktorý v súčasnosti v systéme dohovoru neexistuje; výška sumy, ktorú Súd uloží žalovaným štátom vyplatiť sťažovateľom zodpovedá len náhrade peňažnej a morálnej škody, ktorú sťažovatelia utrpeli, a vzniknutým výdavkom (Súd nepriznáva náhradu škody plniacu represívnu funkciu). Vymáhateľné úroky z týchto súm po uplynutí trojmesačnej lehoty sú určené len na kompenzáciu znehodnotenia.

81. Komisia súhlasí s Parlamentným zhromaždením v tom, že tento systém ukladania pokút by dal Výboru ministrov v zásade k dispozícii nový prostriedok na vyvíjanie nátlaku na štáty. Avšak považuje za nevyhnutné preskúmať, čo by bolo skutočnou pridanou hodnotou tohto nástroja.

82. Po prvé, ako to už zdôraznil CDDH, tento systém by bol užitočný v tých prípadoch, v ktorých dotýčny štát nevykonal rozsudok buď jednoznačne z politického dôvodu, alebo z nedostatku politickej vôle, alebo možno aj v prípadoch, v ktorých nátlak verejnej mienky blokuje vykonanie určitého rozhodnutia štátom; avšak je otázne, či by Výbor ministrov chcel uvedené použiť v prípadoch – ktoré sú omnoho početnejšie – v ktorých nevykonanie závisí od iných faktorov, akými sú problémy alebo omeškania vo vnútroštátnych procesoch a postupoch, alebo v prípadoch, v ktorých sa výkon začal, ale existujú pochybnosti, či prijaté opatrenia sú potrebné alebo dostačujúce, či v prípadoch, v ktorých je omeškanie spôsobené nedostatkom finančných prostriedkov.

83. Navyše, nemali by sme podceňovať niektoré problémy vykonateľnosti, ktoré vyvoláva navrhnutá inovácia; v podstate sa zdá byť logická predstava (hoci to zjavne nie je jediná možnosť) inšpirovania sa systémom EEC. Právomoc udeľovať „astreintes“ by bola zverená Súdu, zatiaľ čo úlohou Výboru ministrov (v prípade neexistencie vhodného, nezávislého orgánu v rámci Rady Európy) by bolo iniciovať postup, ak sa domnieva, že štát nevykonal svoje povinnosti v zmysle čl. 46 dohovoru. Po kontradiktórnom konaní pred Súdom a kontrolnom postupe pred Výborom ministrov bude začaté nové konanie pred Súdom (konanie by bolo kontradiktórne a účastníkmi by boli Výbor ministrov, žalovaný štát a možno aj sťažovateľ alebo sťažovatelia).

84. Avšak Komisia tu upozorňuje na notorické problémy preťaženia Súdu, s ktorými sa stretáva a ktoré viedli k vzniku otázky, či by Súd mal pokračovať v detailnom zaoberaní sa všetkými sťažnosťami, ktoré sú mu predložené, tak ako tomu bolo doteraz. V tomto kontexte každý návrh, ktorý by viedol skôr k preťaženiu než k odbúraniu pracovného zaťaženia, musí byť preskúmaný s čo najväčšou obozretnosťou. V skutočnosti musí byť

---

a) závažnosť porušenia;

b) trvanie porušenia;

c) potreba zabezpečiť, aby samotná pokuta plnila odstrašujúcu funkciu pre ďalšie porušenia.

Navyše, aplikuje sa „základná paušálna suma – vypočítaná na základe jednotnej sadzby“ – vo výške 500 € za každý deň omeškania.

Výška splatnej dennej pokuty je vypočítaná podľa nasledovného vzorca:

$$Pd = (Fr \times Cs \times Cd) \times N,$$

pričom:

Pd predstavuje dennú peňažnú pokutu; Fr je paušálna výška; Cs je koeficient závažnosti porušenia; Cd je koeficient trvania porušenia; N predstavuje platobnú schopnosť štátu.

Neexistuje donucovací mechanizmus v prípade nevykonania sankcie. Doktrína navrhuje, aby *astreintes* dlžné členským štátom boli odrátané z fondu, ktorý im je pridelený v rámci európskeho programu štrukturálnych fondov.

za prioritu považovaná efektívnosť Súdu (viac pozri bod 16), a tak konania vo veci *astreintes* by pravdepodobne predstavovali prácu navyše. Avšak toto odôvodnenie by bolo, prísne povedané, prijateľné len v prípade niektorých osobitne dôležitých prípadov, ako aj v prípadoch, ktoré zahrňujú problémy, na základe ktorých je možné generovať opakované sťažnosti. Preto je potrebné vyriešiť dôležitú otázku spočívajúcu v tom, či v ďalších prípadoch vrátane „klonov“ by mali byť z tohto konania vyňaté (a v prípade negatívnej odpovede by Súd riskoval, ešte viac než už dnes riskuje, svoje zablokovanie). K tejto situácii by dôjsť mohlo. Avšak podľa Komisie nie je možné vylúčiť, aby Výbor ministrov začal konania o sankciách v opakovaných prípadoch za účelom vyvíjania nátlaku na štát. Ak by bol nástroj do systému zavedený, bolo by ťažké, ak nie nevhodné, obmedziť jeho využitie. Ak by však k tomu nedošlo, tieto prípady by znamenali závažné riziko narušenia riadneho fungovania Súdu.

85. Na záver sa Komisia domnieva, že v súčasnej situácii by bola pridaná hodnota zavedenia sankčného mechanizmu do dohovoru nedostatočne jasná a zavedenie by bolo politicky a prakticky nedostatočne realizovateľné, aby odôvodňovalo reformu dohovoru. Za účelom zváženia ďalšej možnosti zavedenia tohto mechanizmu do európskeho systému by bolo podľa Komisie nevyhnutné vykonať detailnú a dôkladnú štúdiu všetkých prijateľných možností vrátane toho, aký orgán by mal byť do procesu zahrnutý, ako aj postupu a spôsobov prístupu k mechanizmu. Komisia je dobre pripravená na to, aby takúto štúdiu vykonala, ak sa to bude od nej požadovať.

v. Častejšie využívanie zásahu tretej strany

86. Parlamentné zhromaždenie vo svojom Odporúčaní 1477 (2000) adresovanom Výboru ministrov mu tiež odporúča, aby „požiadal vlády Vysokých zmluvných strán, aby viac využívali svoje právo zasahovať do vecí rozhodovaných Súdom,⁵⁸ aby sa zvýšil *erga omnes* význam rozhodnutí Súdu“ (pozri bod 10 iii).

87. Zásah tretej strany ponúka štátom možnosť predkladať ďalšie argumenty pred Súdom a tiež možnosť preukázať, že situácia, ktorá je predmetom preskúmania, je bežná aj v iných štátoch alebo že existuje aj v iných právnych systémoch, či dokonca predstavuje problém pre iné spoločnosti.⁵⁹

88. Preto sa Komisia domnieva, že štáty by mali mať prístup k tejto užitočnej inštitúcii vo všetkých významných prípadoch, v ktorých by rozsudok mohol mať význam *erga omnes* alebo v ktorých by sa prinajmenšom mohol týkať tretieho štátu. Možným zneužitiam, ktoré by zbytočne predĺžili konanie pred Súdom a zbytočne by zaťažili jeho prácu, by Súd mohol zabrániť prostredníctvom svojej reštriktívnej politiky oprávnení. Za týmto účelom je nevyhnutné, aby v štátoch mohli byť účinné vďaka vhodným prostriedkom zverejňovania zaujímavých prípadov (napríklad prostredníctvom tlačových správ, informácií o judikatúre, prieskumu⁶⁰ atď.).

---

⁵⁸ Čo sa týka možnosti štátov zasiahnuť do vecí, v ktorej nie sú stranou, čl. 36 ods. 2 dohovoru ustanovuje, že: „v záujme dobrej správy súdництва môže predseda Súdu vyzvať (alebo aplikujúce pravidlo č. 61 Pravidiel Súdu – právo požadovať) každú Vysokú zmluvnú stranu, ktorá nie je účastníkom konania, alebo osobu, ktorá nie je sťažovateľom, aby písomne predložila poznámky alebo (v ojedinelých prípadoch) sa zúčastnila na zasadnutí.

⁵⁹ Pre nedávny príklad intervencie tretej strany pozri prípad A. proti Spojenému kráľovstvu (sťažnosť č. 35373/97 z 5. marca 2001) týkajúci sa parlamentnej imunity, kde vlády Holandska, Írska a Talianska zasiahli predložením písomných poznámok.

⁶⁰ Dostupné na webovej stránke Súdu: <www.echr.coe.int/Eng/General.htm>.

vi. Finančná a odborná pomoc Rady Európy pre prijatie vhodných všeobecných opatrení

89. Prijatie všeobecných opatrení členskými štátmi, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie súladu s rozsudkom Súdu, môže viesť k značným výdavkom, ktoré štát nemusí byť v stave znášať, a to najmä v prípadoch, keď sa viaceré nerozhodnuté sťažnosti pred Súdom týkajú rovnakej otázky a pravdepodobne to bude viesť k priznaniu vysokých súm primeraného zadosťučinenia Súdom.

90. Je možné konštatovať, že v situácii skutočného nedostatku finančných prostriedkov by oklieštené financie štátu boli lepšie využité na uskutočnenie nevyhnutných reforiem (zabraňujúcich ďalšiemu porušovaniu alebo pokračovaniu v porušovaní dohovoru) než na zaplatenie primeraného zadosťučinenia osobám, u ktorých v dôsledku porušenia došlo k ujme. Toto sa vzťahuje predovšetkým na tie prípady, kde sa situácia zapríčiňujúca porušenie dotýka viacerých osôb (preto existuje pred Súdom možnosť viacerých podobných sťažností) a kde je nevyhnutná štrukturálna reforma, aby došlo k náprave (napríklad prípady týkajúce sa neprimeranej dĺžky konaní z dôvodu štrukturálnych nedostatkov alebo v prípade neľudských a ponižujúcich podmienok väzby v dôsledku neadekvátnych podmienok vo väzenských priestoroch).

91. Nie je samozrejme úlohou Komisie riešiť otázku týkajúcu sa možnej zmeny v prístupe Súdu k priznávaniu primeraného zadosťučinenia v zmysle čl. 41 dohovoru. Komisia sa skôr domnieva, že Rada Európy by za mimoriadnych okolností mala podporovať členské štáty, ktorých rozpočtové obmedzenia sú objektívne dokázateľné, a poskytnúť im finančnú, ako aj odbornú pomoc, aby mohli plniť svoje povinnosti tak, ako to vyplýva z čl. 46 dohovoru. Táto pomoc je často nevyhnutná, aby novým demokraciám umožnila zosúladiť ich legislatívu, ako aj právnu prax s princípmi a normami Rady Európy, keďže ide o záväzok, k plneniu ktorého sa zaviazali svojím prístupím k Rade Európy, a preto je Rada taktiež sčasti zodpovedná za splnenie tohto záväzku.

vii. Možnosť jednotlivcov obrátiť sa na Súd pre údajné porušenie čl. 46 dohovoru

92. Pokiaľ rozsudok Súdu nebol úplne vykonaný, porušovanie práva pôvodne poškodenej osoby môže mať pokračujúci charakter. To môže viesť k podaniu novej sťažnosti Súdu. Avšak sťažovateľovi by na ťarchu bola situácia, ak by musel opätovne vyčerpať všetky vnútroštátne opravné prostriedky v prípade sťažnosti, ktorá je v skutočnosti len pokračovaním tej predchádzajúcej. Navyše, ak sa nevykonanie vzťahuje na zaplatenie trov konania alebo náhrady škody, je nepravdepodobné, že bude vyslovené (nové) porušenie niektorých z práv a slobôd ustanovených v dohovore.⁶¹

93. Súd by eventuálne mohol zaujať stanovisko, že v prípade, ak štát poruší svoje povinnosti v zmysle prvého odseku čl. 46 dohovoru, má samotná poškodená osoba možnosť obrátiť sa vo veci porušenia na Súd (tak ako napríklad tvrdené porušenie čl. 34). Avšak Komisia uviedla, že ak Súd rozhodne o preskúmaní sťažností podaných v príliš krátkej lehote

---

⁶¹ Európska komisia pre ľudské práva uviedla, že v prípadoch, v ktorých Výbor ministrov splnil svoje úlohy v zmysle uznesenia, Komisia nemala „právomoc preskúmať, či Vysoká zmluvná strana koná v súlade s povinnosťou, ktorá jej bola uložená rozsudkom Európskeho súdu pre ľudské práva. Tento dohľad bol zverený Výboru ministrov“ (pozri č. 19255/92 a 21655/93, Oberschlick proti Rakúsku, dec. 16.5.95, D.R. 81, s. 5; č. 10243/83, Times Newspaper Ltd a ďalší proti Spojenému kráľovstvu, dec. 6.3.85, D.R. 41, s. 123; pozri tiež č. 19438/92, Jacobsson proti Švédsku, dec. 29.3.93, D.R. 74, s. 220).

po vydaní prvého rozsudku vo veci a dohľad Výboru ministrov stále prebieha, Súd sa vystaví riziku zaplavenia podobnými prípadmi. Komisia sa však domnieva, že ide o otázku aplikácie, ktorá nie je veľmi kompatibilná s ústavným mandátom Súdu, a skôr by sa ňou mal zaoberať Výbor ministrov pod dohľadom Parlamentného zhromaždenia.

viii. Zadržanie súm pochádzajúcich z príspevku štátu do rozpočtu Rady Európy za účelom vyplatenia primeraného zadost'učinenia

94. Zvážená môže byť aj možnosť, že Výbor ministrov rozhodne, že dlžná suma, ktorú má štát zaplatiť z dôvodu priznaného primeraného zadost'učinenia Súdom, by mala byť zadržaná z príspevku štátu do rozpočtu Rady Európy.

95. Takéto opatrenie by mohlo predstavovať výhodu v tom, že by umožnilo vyplatenie sumy sťažovateľovi v prípade politicky bezvýhodnovej situácie (dotyčný štát môže byť ochotný skôr zaplatiť dlžnú sumu Rade Európy než sťažovateľovi). To by navyše znamenalo jasný odkaz, že členské štáty Rady Európy sú pripravené prevziať svoje kolektívne záväzky.

96. Komisia však pochybuje o tom, že zavedenie takéhoto opatrenia by bolo žiaduce. V prvom rade sa domnieva, že z teoretického uhla pohľadu by bolo vhodnejšie zadržať určitú sumu z možného „zostatku“ príspevku štátu z predchádzajúcich rokov. Avšak z praxe je známe, že hoci by „zostatok“ dlžného štátu aj existoval, výška tejto sumy by vo väčšine prípadov bola nedostačujúca.

97. Navyše, podľa Komisie by uvedené opatrenie (rovnako ako rozhodnutie samotných členských štátov o nezaplatení sumy) neprispelo k potvrdzovaniu a posilňovaniu povinnosti členských štátov vykonať rozsudky Súdu. V skutočnosti by to mohlo budiť dojem, že uvedené ponúka vzpierajúcim sa štátom možnosť „úniku“ v prípade explicitného odmietnutia podrobiť sa nariadeniam Súdu.

ix. Ďalšie spôsoby nátlaku na vzpierajúce sa štáty

98. Ďalším možným opatrením určeným na vyvíjanie nátlaku na vzpierajúce sa štáty by bolo ich dočasné vylúčenie z pravidelne sa opakujúcich významných úloh, akými sú rotácia predsedníctva vo Výbore ministrov alebo účasť vo Výbore Parlamentného zhromaždenia.

99. Aj napriek relatívne málo častej frekvencii výkonu tohto typu práv je Komisia toho názoru, že takéto dočasné vylúčenie – najmä ak je adekvátne publikované – môže predstavovať účinný prostriedok (možno vedľajší) na dosiahnutie výkonu rozsudku štátom. Na základe uvedeného si tento prostriedok zasluhuje pozornosť.

x. Nátlak v národných parlamentoch

100. Ako už bolo Komisiou v jej predchádzajúcom stanovisku o predbežnej správe Parlamentného zhromaždenia týkajúcej sa výkonu rozsudkov Súdu a monitorovania judikatúry Súdu a Komisie pre ľudské práva zdôraznené (CDL (2000)16), členovia Parlamentného zhromaždenia zohrávajú vo svojich národných parlamentoch dôležitú úlohu *inter alia* tým, že podporujú alebo dokonca aj iniciujú prijatie požadovanej legislatívy alebo zmeny už existujúcej legislatívy a vyvíjajú nátlak na príslušné orgány za účelom ich podnecovania k zmene praktík, ktoré sú v rozpore so štandardmi Rady Európy.

xi. Systematickejší prístup Výboru ministrov k dohľadu nad výkonom rozsudkov Súdu

101. Po preskúmaní programov s komentármi zo zasadnutí zástupcov venovaných dohľadu nad výkonom rozsudkov Súdu sa Komisia nemôže zbaviť myšlienky, že voči žalovaným štátom by mal byť prijatý prísnejší prístup. V súčasnosti sa zdá, že neexistujú oficiálne mechanizmy donucujúce štáty poskytnúť vyčerpávajúce informácie v lehote stanovenej odborom pre výkon rozsudkov alebo sankcie ukladané štátom v prípade nesplnia tejto požiadavky. Naopak, odporúča sa zaviesť takéto mechanizmy, aby sa príliš neodďaľovalo konanie pred Výborom ministrov.

102. Podľa Komisie by bol vhodnejší menej ad hoc prístup k implementácii rozsudkov Súdu. Výbor ministrov by mal vypracovať smernice [podobné tým, ktoré sú súčasťou Odporúčania R (2000)2] o tom, aké opatrenia majú žalované štáty prijať po tom, ako Súd konštatuje porušenie určitého ustanovenia dohovoru, aby členské štáty mohli predvídať, akým následkom môžu čeliť.⁶² Tieto smernice, ktoré by mali zohľadniť nielen prax Výboru ministrov, ale explicitne aj judikatúru Súdu vo veci (pozri bod 66), by podľa Komisie umožnili prísnejší prístup Výboru ministrov k dohľadu nad výkonom rozsudkov Súdu.

103. Napokon, Komisia je toho názoru, že za účelom získania informácií o situácii v žalovaných štátoch ohľadom všeobecných opatrení, ktoré je potrebné prijať, by bolo vhodné, aby odbor pre výkon rozsudkov častejšie používal iné zdroje informácií, akými sú napríklad vnútroštátne inštitúcie zaoberajúce sa ľudskými právami alebo mimovládne organizácie.

xii. Dotácia odboru pre výkon rozsudkov dodatočnými prostriedkami a nadviazanie inštitucionalizovaných kontaktov medzi odborom a Kanceláriou Súdu

104. Zástupcovia ministrov musia na každom zasadnutí dohliadať na výkon niekoľkých stoviek prípadov. Odbor pre výkon rozsudkov, ktorý pomáha zástupcom pri tejto úlohe, je v súčasnosti zložený z deviatich právnikov. Podľa Komisie je nereálne očakávať, že takýto malý tím bude schopný účinne a včasne sledovať skutkový vývoj v stovkách prípadov, za ktoré je zodpovedný, a špecializovať sa na vnútroštátne právne systémy 44 krajín. Už vôbec nemožno očakávať vypracovanie globálnych stratégií a adekvátnych kontrolných metód na zabezpečenie výkonu rozsudkov.

105. Bolo by tak potrebné dotovať tento odbor dodatočnými prostriedkami, aby mu bolo umožnené rozšíriť počet členov a právomocí.

106. Komisia je toho názoru, že medzi týmto odborom a Kanceláriou Súdu by mali byť inštitucionalizované stabilné kontakty, aby odbor mohol využiť jedinečnú a širokú odbornosť kancelárie, čo sa týka informácií o špecifických prípadoch, ako aj o vnútroštátnom právnom pozadí, ako aj jej znalosti judikatúry Súdu a „jazyka“.

---

⁶² Komisia bola odborom pre výkon rozsudkov informovaná, že Výbor ministrov vypracováva smernice o individuálnych opatreniach, ktorých uplatnenie sa má zväziť pri konkrétnych porušeníach.

F. Závery

107. Na základe uvedených komentárov Komisia dospela k nasledovným záverom:

- a) Štát, ktorého sa rozsudok týka, je v zmysle čl. 46 ods. 1 dohovoru povinný vykonať rozsudok riadne a včas. Ak sa rozsudok týka právneho systému a/alebo právnej praxe aj ďalších zmluvných strán, podľa čl. 1 dohovoru sú tieto taktiež povinné rozsudok zohľadniť.
- b) Dohľad nad implementáciou rozsudkov Súdu je v zmysle čl. 46 ods. 2 dohovoru predovšetkým povinnosťou Výboru ministrov. Súd by však mal napomáhať zjednodušeniu konania pred Výborom ministrov, a tak podporiť jeho urýchlenie. Navyše, Parlamentné zhromaždenie zohráva taktiež dôležitú úlohu pri zjednodušovaní a zabezpečovaní efektívneho dohľadu Výborom ministrov. Za týmto účelom je pravidelný dialóg medzi Výborom ministrov a Parlamentným zhromaždením týkajúci sa výkonu rozsudkov zainteresovanými štátmi veľmi dôležitý.
- c) Aby sa zjednodušil dohľad Výboru, je dôležité, aby Súd vo svojich rozsudkoch podal čo najprecíznejšie informácie o charaktere a rozsahu zisteného porušenia a type opatrení, ktoré môžu byť pre nápravu tohto porušenia vhodné.
- d) Priznanie primeraného zadosťučinenia je vo vzťahu k *restitutio in integrum* len subsidiárne. Preto by mal Súd tam, kde je to možné, usilovať o dosiahnutie *restitutio in integrum* a ponechať výber konkrétnych opatrení na žalovaný štát. Súd by teda mal svoje rozhodnutie o primeranom zadosťučinení odročiť a opätovne preskúmať vec len v prípade, ak strany nedokážu nájsť uspokojivú dohodu alebo ak by sa priznanie sumy v zmysle čl. 41 zdalo byť predsa len vhodné.
- e) Legislatíva umožňujúca obnovu konania alebo opätovné preskúmanie po vyslovení porušenia dohovoru Súdom by mala byť prijatá bez ďalšieho omeškania všetkými členskými štátmi, aspoň pokiaľ ide o konania v trestných veciach.
- f) Zverenie Výboru ministrov právomoci požadovať výklad rozsudkov Súdu sa v súčasnosti nezdá byť prioritou. Komisia však odporúča, aby lehota určená stranám požadujúcim výklad rozsudku bola predĺžená a začala plynúť dňom *právoplatnosti* rozsudku a aby im Súd umožnil konzultácie s odborom pre výkon rozsudkov Súdu v rámci Generálneho direktoriátu Rady Európy.
- g) Zdá sa, že zavedenie možnosti Súdu ukladať „astreintes“ má len malú pridanú hodnotu a neodôvodňuje v danej veci zmenu dohovoru v tomto štádiu. Avšak otázka si zasluhuje detailnejšiu štúdiu možností a dopadov.
- h) Odporúčanie Parlamentného zhromaždenia týkajúce sa toho, že štáty by mali častejšie žiadať o povolenie zasiahnuť pred Súdom v dôležitých veciach, v ktorých predpokladajú, že závery Súdu môžu mať význam pre ich vlastný právny poriadok a/alebo prax, by malo byť schválené, avšak malo by sa predchádzať zneužitiam, aby sa príliš nepredlžovalo konanie pred Súdom a zbytočne nezaťažoval Súd.
- i) Rada Európy by v určitých prípadoch mala podporovať členské štáty, ktorých rozpočtové obmedzenia sú objektívne dokázateľné, a poskytnúť im finančnú, ako aj odbornú pomoc, aby mohli plniť svoje povinnosti tak, ako to vyplýva z čl. 46 dohovoru.

j) Členovia Parlamentného zhromaždenia by mali využiť svoje členstvo vo svojich vnútroštátnych parlamentoch, aby vyvinuli nátlak na príslušné ústavné orgány.

k) Odboru pre výkon rozsudkov by mali byť poskytnuté doplňujúce prostriedky na vytvorenie stabilných inštitucionálnych kontaktov medzi týmto odborom a Kanceláriou Súdu.